

ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี

อัญชลี กล้าเพชร*

ประวัติ

เนื่องในมิ่งมงคลสมัยที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระชนมายุ 36 พรรษา ในปีพุทธศักราช 2534 กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดทำโครงการจัดสร้างห้องสมุดประชาชนเพื่อเฉลิมพระเกียรติ และสนองพระราชปณิธานในการที่จะส่งเสริมให้ประชาชนอ่านออก เขียนได้ มีแหล่งความรู้ที่พร้อมพร้อมสมบูรณ์ ดังปรากฏในพระราชปณิธานในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่าน เรื่อง 'ฉันชอบอ่านหนังสือ' ตอนหนึ่งว่า

'ข้าพเจ้าอยากให้เรามีห้องสมุดที่ดี มีหนังสือครบทุกประเภทสำหรับประชาชน..... ห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้ เป็นครูของประชาชน'

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลขอพระราชทานพระราชนุญาต จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งพระองค์ได้พระราชทานพระราชนุญาต และพระราชทานนามห้องสมุดตามโครงการนี้ว่า 'ห้องสมุดประชาชนเฉลิมราชกุมารี'

เพื่อสนองพระราชปณิธานดังกล่าว ธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ จำกัด ประชาชนในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จึงได้ร่วมกันบริจาคเงินสมทบกับเงินของกรมการศึกษานอกโรงเรียน จัดสร้างห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานีขึ้น

รวมทั้งการจัดสร้างห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานีเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในจังหวัดปัตตานีเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่ยังพลาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษาไทย จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนาในด้านนี้ เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น สามารถรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ ทันท่วงทีต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อันจะส่งผลให้เกิดความมั่นคง สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างหน่วยงานของรัฐและประชาชน จึงจำเป็นต้องมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้สำหรับ

*บรรณารักษ์ 5 ฝ่ายหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี สำนักวิทยบริการ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

การศึกษาค้นคว้าที่สมบูรณ์ครบถ้วน ให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้บริการได้อย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการก่อสร้างห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี ขอใช้ที่ราชพัสดุ แปลงหมายเลขที่ ปน 234 ถนนสะพาน อําเภอเมือง จังหวัดปัตตานี มีพื้นที่ 1 ไร่ เป็นสถานที่ก่อสร้าง ได้รับพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้หม่อมอมรพันธ์ ดิศกุล ณ อยุธยา กรรมการรองกรรมการ ผู้จัดการธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ จำกัด เป็นประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม 2534 โดยมีร้อยตรีปภครอง จินดาพล ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี ในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการดำเนินงานในพิธีดังกล่าว และเริ่มดำเนินการก่อสร้างห้องสมุด เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2534 เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีพื้นที่ 415 ตารางเมตร ดำเนินการก่อสร้างโดย ห้างหุ้นส่วนจำกัดน้ำเพชรการโยธา สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2535 วันอาทิตย์ที่ 19 กันยายน 2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี และตั้งแต่วันที่ 12 ตุลาคม 2536 ห้องสมุดแห่งนี้ได้เปิดให้บริการอย่างเป็นทางการแก่ นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และประชาชนผู้สนใจทั่วไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่มีพระชนมายุครบ 3 รอบ ในปี พ.ศ. 2534 รวมทั้งเพื่อสนองพระราชปณิธานและแนวทางพระราชดำริ ในการส่งเสริมการศึกษาสำหรับประชาชนของพระองค์ท่าน
2. เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ประชาชนในชนบท และในเมืองได้อย่างทั่วถึง ให้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้สำหรับประชาชนทุกเพศ ทุกวัย รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยให้พัฒนายิ่งขึ้น
3. เพื่อให้เป็นตัวอย่างของห้องสมุดในอนาคตที่เป็นทั้งแหล่งความรู้ และศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในระดับหมู่บ้าน
4. เพื่อให้เกิดการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ทรนรงค์ส่งเสริมการอ่านเพื่อกระตุ้นให้ประชาชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเห็นความสำคัญของการอ่าน และการจัดตั้งห้องสมุดประชาชน เพื่อจะได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินโครงการ และใช้ประโยชน์จากห้องสมุดที่จัดตั้งขึ้น

การดำเนินงาน

ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงานคือ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานี สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปัตตานี และจังหวัดปัตตานี

งบประมาณ

การก่อสร้าง ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี ใช้งบประมาณ จำนวน 3,250,000 บาท (สามล้านสองแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) เป็นเงินงบประมาณสนับสนุน ของรัฐบาล จำนวน 1,556,000 บาท เงินบริจาคของธนาคารกรุงเทพ พาณิชยการ จำกัด จำนวน 1,578,430 บาท และเงินบริจาคสมทบของส่วนราชการ บริษัท ห้างร้าน สมาคม ชมรม มูลนิธิ ภาคเอกชนและประชาชนในจังหวัดปัตตานีและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 1,520,090 บาท

ลักษณะพิเศษของห้องสมุด

ลักษณะพิเศษของห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี คือ ได้ก่อสร้างตามแบบขยายข้างเพิ่มเติมในขนาดพื้นที่ 415 ตารางเมตร เพื่อให้ลักษณะของตัวอาคารสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดปัตตานี จึงได้จัดทำลายพื้นเมืองของแต่ละโครงสร้าง คือ

- ด้านหน้าจั่ว ตกแต่งด้วยลูกมะหวดคอนกรีต ประกอบกับลายเครือเถา
- ปั้นลม เป็นลวดลายจลุไม้ เรียกว่า ลายรังผึ้งหรือรวงผึ้ง
- เเชิงชาย จลุไม้เป็นลวดลาย เรียกว่า ลายดอกจำปา
- ออกไก่ เป็นลวดลายปูนปั้น ทางพุทธเรียกว่าลายดอกบัวตูม ทางมุสลิม เรียกว่าลายดอกนมแมว (บุงอตาแป)
- สันตะเฒ่า เป็นลวดลายปูนปั้น เรียกว่า ไบระกาหรือบปราลี

การใช้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ในห้องสมุด

ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี เป็นอาคารคอนกรีต 2 ชั้น มีการใช้พื้นที่ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. อาคารห้องสมุดชั้นล่าง

1.1 ห้องอ่านหนังสือ บริการให้อ่านหนังสือทั่วไป หนังสืออ้างอิง วารสารและหนังสือพิมพ์

1.2 มุมเด็กและครอบครัว รวบรวมและบริการหนังสือสำหรับเด็ก ของเล่นสำหรับเด็กและเกมต่าง ๆ

1.3 ห้องนักเขียนและโบราณคดีเมืองปัตตานี รวบรวมประวัติและผลงานของนักเขียนคนสำคัญในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ จัตระชัย วิเศษสุวรรณภูมิ, อนันต์ วัฒนานิกร, พระเทพญาณโมลี เป็นต้น โบราณคดีที่ขุดค้นพบในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ เกรียงโบราณ ถ้วย ชาม อารูต่าง ๆ เช่น หอก มีด ฯลฯ

2. อาคารห้องสมุดชั้นบน

2.1 ห้องปัตตานี รวบรวมของดี ของจังหวัดปัตตานี แผนที่ และข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดปัตตานี เช่น การศึกษา ประชากร เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ฯลฯ โดยจัดเป็นมุมต่าง ๆ ดังนี้

- มุมหลวงพ่อกวด รวบรวมประวัติ และพระพิมพ์รุ่นต่าง ๆ ของหลวงพ่อกวด ประวัติวัดช้างไห้ และหนังสือธรรมะ

- มุมผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว จัดแสดงผลิตผลและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากมะพร้าว เช่น ตะกร้า กระเป๋า กรงนกเขา ไม้กวาด เป็นต้น

- มุมโครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเด็กอายุ 0-5 ปี ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดแสดงภาวะโภชนาการของเด็กในจังหวัดปัตตานี หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ นี้คือ กระทรวงสาธารณสุข กรมการพัฒนาชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานจังหวัดปัตตานี และหน่วยงานอื่น ๆ

- มุมวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวไทยมุสลิม แสดงเครื่องแต่งกายของชาวไทยมุสลิมตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน ประเพณีและการละเล่นพื้นบ้านของชาวไทยมุสลิม เช่น ลาซัง แหมและปูลม เป็นต้น

- มุมวิถีชีวิตของชาวประมง รวบรวมวิวัฒนาการการทำประมงของชาวจังหวัดปัตตานี ตัวอย่างเครื่องมือทำการประมง เช่น เรือกอและ จีอู (ภาชนะใส่อาหารของชาวประมงเมื่อออกทะเล) เป็นต้น และสมุนไพรรักษาโรคสำหรับชาวประมง

2.2 ห้องเฉลิมพระเกียรติ รวบรวมพระราชกรณียกิจในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี วโรกาสที่เสด็จพระราชดำเนิน จังหวัดปัตตานี ปี พ.ศ. 2535 พระราชประวัติ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บทพระราชนิพนธ์พร้อมบรรณนิทัศน์

จำนวน 33 เรื่อง หนังสือที่เสนอข้อมูลเกี่ยวกับพระราชวงศ์ หนังสือเฉลิมพระเกียรติ และผลงาน
มีพระหัตถ์ของพระองค์ เช่น แก้ว จานรองแก้ว เสื้อ เข็ม ดอกไม้ แจกัน เป็นต้น นอกจากนี้
ยังรวบรวมพระอัจฉริยภาพทางการศึกษา และพระอัจฉริยภาพทางดนตรี

2.3 ห้องโสตทัศนศึกษา รวบรวมวีดิทัศน์ สไลด์ เทปคาสเซต เรื่องศิลป-
การแสดงและวัฒนธรรมของภาคใต้ เช่น หนังสือ มโนราห์ ฯลฯ แนะนำจังหวัดปัตตานี
สารคดีทั่ว ๆ ไป เป็นต้น และยังรวบรวมประวัติศิลปินท้องถิ่น เช่น นายซาเดร์ แวเด็ง
ยอดฝีมือไวโอลิน The Blue Star ศิลปินเมืองปัตตานี นอกจากนี้ ยังมีโทรทัศน์สี เครื่องเล่น
วีดิโอเทป และเครื่องเสียง เพื่อบริการผู้ใช้

2.4 ห้องโถง แสดงนิทรรศการเรื่องอ่าวปัตตานี วิถีชีวิตและการฟื้นฟูทรัพยากร
ชายฝั่ง โดยเสนอข้อมูลเรื่อง ทรัพยากรแหล่งกำเนิดสัตว์น้ำ ทรัพยากรในอ่าวปัตตานี ปัญหา
ต่าง ๆ รอบอ่าวปัตตานี เป็นต้น

การให้บริการ

ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี เปิดให้บริการการอ่านและ
การค้นคว้าวิจัยแก่นักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และประชาชนผู้สนใจทั่วไป
อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 12 ตุลาคม 2536 โดยเปิดบริการ วันอังคาร-เสาร์ เวลา 08.30-
16.30 น. เว้นวันอาทิตย์ วันจันทร์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

การสมัครเป็นสมาชิกห้องสมุด

- ใ้รูปถ่าย 1 นิ้ว 2 รูป
- แสดงบัตรประจำตัว และสำเนาทะเบียนบ้าน
- กรอกรายละเอียดในใบสมัคร
- เสียค่าบำรุงเป็นรายปี ดังนี้

- ประชาชน	30 บาท
- นักศึกษา	30 บาท
- นักเรียน	30 บาท
- สมาชิกตลอดชีพ	1,000 บาท

การยืม-คืนหนังสือ

- แสดงบัตรสมาชิกเมื่อยืม-คืนหนังสือ
- ยืมได้ครั้งละ 4 เล่ม/สัปดาห์
- คืนหนังสือช้ากว่ากำหนดปรับ 2 บาท/เล่ม
- หนังสือหาย ชดใช้ 2 เท่าของราคา
- หนังสืออ้างอิง บริการให้อ่านภายในห้องสมุดเท่านั้น

บุคลากร

ห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' จังหวัดปัตตานี มีบุคลากรดำเนินงานต่าง ๆ ของห้องสมุด 4 คน คือ

- เจ้าหน้าที่ห้องสมุดระดับ 4 จำนวน 1 คน
- เจ้าหน้าที่ห้องสมุดระดับ 2 จำนวน 2 คน
- นักการภารโรง จำนวน 1 คน

บรรณานุกรม

ที่ระลึกพิธีเปิดห้องสมุดประชาชน 'เฉลิมราชกุมารี' อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
วันอาทิตย์ ที่ 19 กันยายน 2536. ปัตตานี : ม.ป.พ., 2536.

สัมภาษณ์ ยูพา อ่อนรักษ์, เจ้าหน้าที่ห้องสมุด 4 ห้องสมุดประชาชน "เฉลิมราชกุมารี"
จังหวัดปัตตานี, 5 ตุลาคม 2536.

